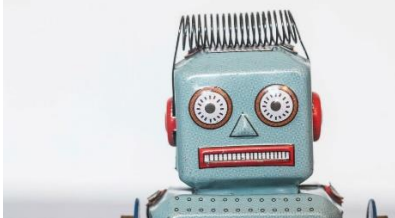

Alexander Löfgren: Sverige håller på att tappa huvudet i den absurda AI-kapprustningen

Uppdaterad 2024-08-29 Publicerad 2024-08-29

För att vi ska kunna använda AI på ett intelligent vis måste vi behålla vårt mänskliga förnuft, skriver Alexander Löfgren. Foto: Zoonar GmbH/Alamy

När myndighetsbeslut överläts till algoritmer äventyras rättssäkerheten. Och när AI-genererade beställningar hos hamburgerkedjan resulterar i baconströssel på glassen – ja, då blir själva begreppet intelligens bisarrt. Alexander Löfgren varnar Sverige för att förverkliga techjättarnas agenda.

Detta är en opinionstext i Dagens Nyheter. Skribenten svarar för åsikter i artikeln.

Sverige håller på att tappa huvudet i den absurda AI-kapprustningen, och riskerar att springa techjättarnas ärenden. Om de nationella AI-satsningarna blir för ensidigt teknologifixerade kommer Sverige att gå miste om en stor del av samhällsnyttan. Regeringens AI-kommission behöver i höst redovisa en färdplan för hur vi utvecklar ett samhälle där mänsklig och artificiell intelligens kompletterar varandra.

Företrädare för techbranschen varnar för att Sverige ligger efter i satsningarna på digital infrastruktur och AI-utveckling. Det är förståeligt. Bolagen de företräder gör stora vinster på investeringarna i datanät, serverhallar, hård- och mjukvara samt teknikkompetens som AI kräver. Dessa satsningar behövs, men det är bara halva lösningen på ekvationen för att kunna skala upp nyttan av AI i organisationer och på samhällsnivå.

Regeringens AI-kommission är också uppjagad över Sveriges senfärdighet i den globala AI-hetsen, och kommer därför att tidigarelägga sin slutrapport till nu i höst. Det är bra att AI-kommissionen agerar proaktivt, men man behöver nog inte vara så orolig för att Sverige tappar mark inom utvecklingen av artificiell intelligens. **Orosmolnet är snarare att vi inte tar tillvara vår kollektiva intelligens i den fortsatta utvecklingen av Sverige där AI och människor med sina respektive intelligenta egenskaper gemensamt skapar samhällsnytta.**

En så kallad ”skönhetsrobot” interagerar med människor i ett köpcentrum i Hangzhou i Kina.
Foto: Costfoto/NurPhoto/Shutterstock

Intelligens är både en ”transaktionell” och en ”relationell” förmåga. Den transaktionella förmågan är den vi oftast associerar till när vi tänker på intelligens eftersom den handlar om att förstå och fastställa frågeställningar, samt planera och lösa uppgifter och problem. Det är denna intelligens som är i fokus när vi pratar om AI som ju bygger på ”input och output”, och därmed kan översättas till data som går att definiera, generera, kategorisera, bearbeta och mäta i den digitala världen. Och vi ser redan nu att AI – jämfört med människor – på många områden har överlägsen kapacitet i transaktionell förmåga.

Den andra formen av intelligens, den relationella förmågan, handlar om att kunna urskilja olika typer av situationer, värdera olika handlingsalternativ, söka sig till sammanhang som gynnar oss, utveckla relationer till andra, och vårda dem och det som vi bryr oss om. Människans unika relationella förmåga har utvecklats under tiotusentals år av evolution, och är svår att översätta till digital form eftersom den bygger på det vi i den sociala världen kan kalla ”förnuft och känsla”. Och på det området är människan överlägsen AI.

Vår relationella förmåga har utvecklats under tiotusentals år och bygger på det vi i den sociala världen kan kalla ”förnuft och känsla”. På det området är människan överlägsen AI

Samhällsnyttan av AI blir därför en fråga om hur vi skördar värdet av den nya kollektiva intelligens som uppstår i integrationen och samarbetet mellan artificiella och mänskliga styrkor. Och framför allt hur vi skapar kollektivt intelligenta system i organisationer och i samhället som balanserar transaktionella och relationella förmågor på ett värdeskapande och meningsfullt sätt för de syften och mål vi vill uppnå.

Pratet om artificiell intelligens handlar ofta om automatisering och om att AI kommer att konkurrera ut och ersätta människan. För rent transaktionella uppgifter börjar detta redan bli verklighet, men det innebär inte att människans roll minskar i betydelse. Det innebär bara att människans roll ändras och att vår relationella förmåga blir ännu viktigare för att ständigt komplettera massproduktionen av AI-genererad input och output med förnuft och känsla.

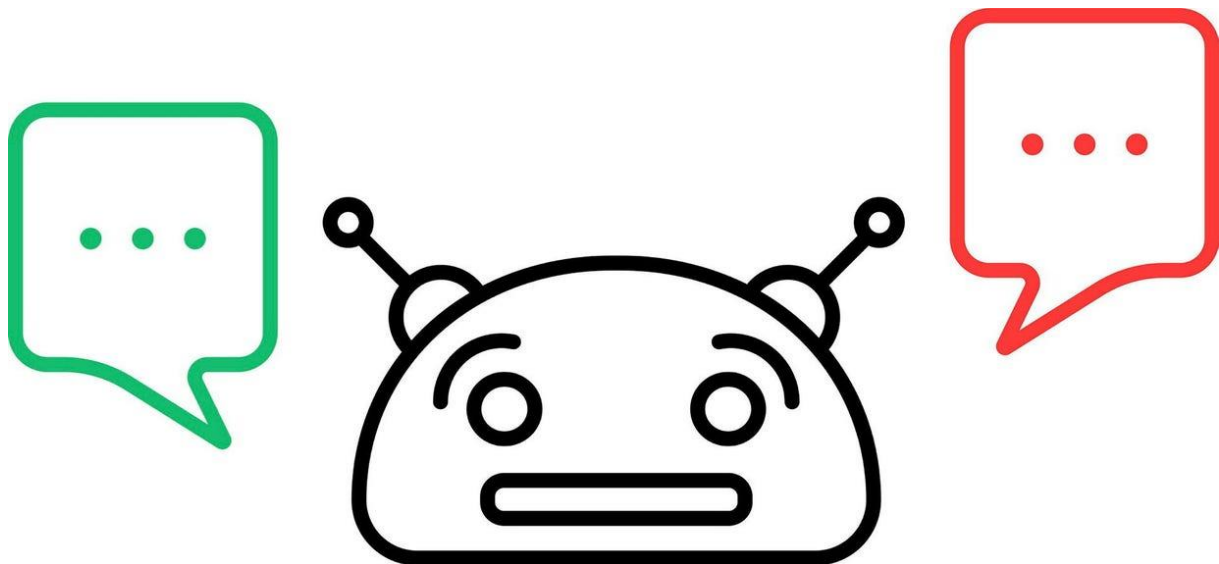

Bild 1 av 2

Chattbotar kan ofta göra oss besvikna, skriver Alexander Löfgren. Foto: Serhii Paranchuk / Alamy Stock Vector

Bild 2 av 2

OpenAI beskrivs som ledande i utvecklingen av artificiell intelligens och har för många blivit känt för tjänsten ChatGPT. Foto: Dennis Diatel / Alamy Stock Photo

Det finns redan otaliga exempel på AI-tillämpningar där människan, och därmed den relationella förmågan, naivt rationaliseras bort med både stötande och ibland skrattretande resultat. När myndighetsbeslut överläts till algoritmer utan inblandning av mänskligt omdöme som kontrollfunktion äventyras vår rättssäkerhet. När invånare får [rappakalja till svar i sjukvårdsupplysningen](#) för att den autonomt styrs av en chattbot är det ett högt spel med

människors hälsa. Och när [AI-genererade beställningar hos hamburgerkedjan](#) resulterar i önskat baconströssel på glassen – ja, då blir själva begreppet intelligens ganska bisarrt.

AI-kommissionens rapport i höst hoppas jag inte bara kommer att fokusera på nya investeringar i teknologier, anläggningar, samt utbildning och anpassning av människan till AI-tekniken. Jag hoppas också att den kommer att redovisa en färdplan för hur AI kan bidra till att utveckla vårt nuvarande informationssamhälle till ett intelligenssamhälle, där digitala transaktioner och sociala relationer mer balanserat hänger ihop. Ett Sverige vi själva vill leva i.

Samhällsnyttan av AI är kollektiv intelligens. Kollektiv intelligens är både mänsklig och artificiell

Sverige behöver nya förutsättningar för att lösa många av våra mest komplexa samhällsutmaningar så som klimatarbetet, kriminaliteten och krisberedskapen, där AI är avgörande för att komplettera och avlasta människans kompetens och kapacitet. Den inriktningen skulle dessutom göra Sverige till en nykter aktör i den pågående AI-berusningen, med sansad och stadig samhällsutveckling med AI som unik positionering globalt.

Sveriges uppgift är inte att förverkliga techjättarnas agenda i masshysterin kring AI. Som liten nation i världen behöver vi agera intelligentare än så. Framläggningen av AI-kommissionens rapport måste bli starten på en kunnig och kraftfull nationell AI-samordning och styrning som förstår att samhällsnyttan av AI inte är artificiell intelligens. Samhällsnyttan av AI är kollektiv intelligens, både mänsklig och artificiell.

Text

- **Alexander Löfgren**

Forskare, författare och utvecklare av kollektiv intelligens, Influence AB